

Opinnäytetyö (AMK)

Hoitotyön koulutusohjelma

Kätilötyö

2010

Anu Marttila & Erja Pullinen

UUDISTETUN PERHEVALMENNUKSEN ALKUTILANTEEN KARTOITUS – SEURAKUNTIEN NÄKÖKULMA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Marttila Anu & Pullinen Erja

UUDISTETUN PERHEVALMENNUKSEN ALKUTILANTEEN KARTOITUS – SEURAKUNTIEN NÄKÖKULMA

Turussa käynnistyy vuoden 2010 syksyn aikana Turun Sosiaali- ja terveystoimen ja Turun Ammattikorkeakoulun koordinoima uudistetun perhevalmennuksen pilottihanke. Pilottihankkeeseen osallistuu muutamien neuvoloiden lisäksi ennalta sovitut evankelis-luterilaiset seurakunnat sekä kolmannen sektorin osalta Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Ensi- ja turvakotien liitto. Tämä opinnäytetyö kartoittaa perhevalmennusuudistuksen alkutilannetta seurakuntien näkökulmasta. Opinnäytetyöllä pyritään selvittämään miksi seurakunnat ovat halunneet lähteä mukaan hankkeeseen sekä seurakunnan ajatuksia tulevasta moniammatillisesta yhteistyöstä.

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, tarkemmin teemahaastatteluna. Haastattelun kohderyhmäksi oli valikoitunut viisi pilotointiin osallistuvien seurakuntien työntekijää. Aineisto kerättiin yksilöhaastatteluina, haastattelunauhat purettiin ja saatu materiaali luokiteltiin kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän keinoin.

Kaikkien viiden haastateltavan näkemykset tulevasta hankkeesta olivat yhtenevät. Tulokset kertovat, että yhteistyö ennen uudistetun perhevalmennushankkeen alkua neuvoloiden kanssa on hyvin vähäistä, käsittäen lähinnä seurakunnan paperimainontaa neuvoloissa. Seurakunnat toivovat saavansa moniammatilliselta yhteistyöltä seurakunnalle lisää tunnettavuutta sekä hyvää asiakaslähtöistä molemminpuolista yhteistyötä. Seurakunnat toivovat yhteistyön muiden tahojen kanssa jatkuvan ja syvenevän vielä perhevalmennusmallin pilotoinnin jälkeenkin.

Seurakuntien osuus perhevalmennuksessa on aiemmin ollut hyvin vähäistä. Tämänkaltaisen yhteistyön käynnistyttyä, tulisi asiaa tutkia pilotointiin osallistuvien tahojen mielteistä myös ko-keilun jälkeen. Jatkossa voisi tutkia esimerkiksi miten pilotointi onnistui ja olisiko seurakunnilla joitain parantamishdotuksia.

ASIASANAT: teemahaastattelut, Kvalitatiivinen tutkimus, äitiysneuvolat, evankelis-luterilainen kirkko, seurakunta, yhteistyö, perhevalmennus, perhe, parisuhde

Marttila Anu & Pullinen Erja

REFORMED FAMILY EDUCATION'S FIRST PHASE SURVEYING – PARISHES PERSPECTIVE

In Turku launched autumn 2010 Turku Social- and health organizations and Turku University of applied sciences coordinated reformed family education's pilot project. In this pilot project participates few maternity clinics along with beforhandedly agreed Evangelical Lutheran parishes and from third sector, Mannerheimin lastensuojeluliitto and Ensi- ja Turvakotienliitto. This study is surveying reformed family education's first phase from prearranged parishes' perspective. The aim of this study was to find out why has parishes wanted to participated into this project and also parishes thoughts about incoming multiprofessional co-operation.

This study has carried trough as qualitative research, more precisely with thematic interview. Focus group was beforhandedly agreed to be five parishes' employees. Data was collected within individual interviews, tapes from this interviewing were transcribed and material was clas-sified with qualitative research method.

All five interviewee had similar kind of opinion about incoming project. Results informs that co-operation before the start of reformed family education's project with maternity clinics has been minimize, consist mainly parishes advertising in maternity clinics. Parishes wish to get more familiarity and also good mutual co-operation based on customs needs from this multiprofes-sional co-operation. Parishes also wish co-operation with other parties to continue further and grow deeper after piloting this reformed family education.

Parishes' part on family education has earlier been very light. When this kind of co-operation gets started, should there be study about participant's toughs also after piloting. Further study could be how piloting project went and would parishes have some improvement suggestions.

KEYWORDS: co-operation, maternity clinics, interview study, family, qualitative research, Evangelical Lutheran Church, The church of Christ, intimacy between two people,

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Evankelis-luterilaisen kirkon perhetoiminta	7
2.2 Moniammatillinen yhteistyö	8
2.3 Perhe ja vanhemmuus	9
2.4 Neuvolatyö ja perhevalmennus	10
3. KVALITATIIVINEN TUTKIMUS TEEMAHAASTATTELUNA	11
4. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	12
5. OPINNÄYTETYÖN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	12
5.1 Opinnäytetyön lähtökohdat.....	12
5.2 Opinnäytetyön aineiston hankinta.....	13
5.3 Opinnäytetyön aineiston käsittely ja analyysi.....	14
6. TULOKSET TEEMOITTAIN	15
6.1 Seurakunnat ja neuvola tänään.....	15
6.1.1 Seurakuntien ja neuvoloiden tämän hetkinen yhteistyö	15
6.1.2 Seurakuntien motiivit lähteä mukaan uudistettuun perhevalmennukseen	16
6.2 Seurakunnan odotukset uudistetulta perhevalmennukselta	17
6.2.1 Seurakunnan odotukset omasta osuudestaan tulevassa perhevalmennusuudistuksessa.....	17
6.2.2 Seurakunnan odotukset muiden tahojen (neuvolat, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Ensi- ja turvakotien liitto) osuudesta tulevassa perhevalmennusuudistuksessa.....	18
6.3 Seurakunnan ja neuvoloiden moniammatillinen yhteistyö uudistetussa perhevalmennuksessa	19

6.3.1 Odotukset moniammatilliselta yhteistyöltä seurakunnalle itselleen.....	20
6.3.2 Seurakunnan anti moniammatilliselle yhteistyölle uudistetussa perhevalmennuksessa.....	21
6.3.3 Seurakuntien toiveet moniammatillisen perhevalmennuksen tulevaisuudesta	22
7. OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	23
8. POHDINTA.....	25
LÄHTEET	27
 Liite 1. Teemahaastattelurunko	
Liite 2. Saatekirje	
Liite 3. Analyysiesimerkki: Seurakunnat ja neuvola tänään	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa uudistetun moniammatillisen perhevalmennuksen alkutilanne ennalta sovittujen seurakuntien näkökulmasta. Opinnäytetyö on osa Turun Sosiaali- ja terveystoimen ja Turun ammattikorkeakoulun koordinoiman Neuvolatoiminta 2010-luvulle kehittämishanketta. Uudessa perhevalmennusmallissa on otettu huomioon vaihtoehtoiset toimintamuodot sekä Turun sosiaali- ja terveystoimen käytettävissä olevat voimavarat (Tuominen 2009, 96). Perhevalmennusta kehittävänä ajatuksena Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että kunnat parantaisivat etenkin henkilöstövoimavaroja moniammatillisuuden tietoiseen ohjaukseen sekä perhevalmennuksessa käytettävien työtapojen ja menetelmien uudistamiseen. (Hakulinen-Viitanen ym. 2005, 4 - 5, 124 – 126; Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskelu-terveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009.)

Tuomisen (2009) mukaan perhevalmennuksen uudistettu malli perustuu Sosiaali- ja terveysministeriön suositukseen. Perhevalmennusuudistus kokoa vanhempainryhmät kokoon neljä kertaa raskausaikana ja kaksi kertaa lapsen syntymän jälkeen. Uudistus antaa mahdollisuuden aiempaa moniammatillisemmalle yhteistyölle (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 12). Lisäksi perheillä on mahdollisuus osallistua vanhempainiltoihin, joissa aiheet eri alojen ammattilaisilta pyörivät raskausajan, lapsiperheiden, synnytyksen ja parisuhteen ympärillä. Näillä tapaamiskerroilla pyritään vahvistamaan vanhemmuutta, tukemaan perheiden tutustumista toisiinsa ja sitä kautta auttaa perheitä muodostamaan keskinäisiä verkostoja. Muutos aiempaan toteutustapaan on merkittävä, sillä uudet toimintatavat vaativat perhevalmennuksen sisällöllisiä uudistuksia sekä uutta asenteellista ajattelutapaa. (Tuominen 2009, 4, 11, 96.)

Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa etsittiin tutkittua tietoa evankelisluterilaisen seurakunnan osuudesta perhevalmennukseen. Tutkimustietoa ei ole

saatavilla ja näin ollen on tarpeellista saada tietoa seurakuntien ja neuvoloiden välisestä yhteistyöstä. Opinnäytetyöllä haetaan tietoa siitä miksi seurakunnat ovat lähteneet mukaan uudistettuun perhevalmennukseen sekä seurakuntien odotuksista tulevalta yhteistyöltä. Opinnäytetyön toteutustavaksi oli ennalta sovittu kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä, jota varten haastateltiin ennalta sovittujen seurakuntien työntekijöitä. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina.

Opinnäytetyössä käytettävät keskeiset käsitteet ja hakusanat keskittyvät evankelis-luterilaiseen seurakuntatyöhön, kvalitatiivisen tutkimuksen toteutukseen teemahaastatteluna, moniammatillisuuteen, perhevalmennukseen sekä äitiysneuvolassa toteutettavaan neuvola- ja perhetyöhön.

2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Evankelis-luterilaisen kirkon perhetoiminta

Kirkon perustehtävänä on Jumalan yhteyteen kutsumisen lisäksi luoda kansalaisille peruspilari, joka antaa turvaa tasa-arvoisesti kaikille ja rohkaisee lähimmäisenrakkauteen. Evankelis-luterilainen kirkko on tehnyt strategiset suuntaviivat vuoteen 2015, jonka mukaan se aikoo tuoda itseään tulevaisuudessa vanhasta työntekijäkeskeisestä tavasta lähemmäs kansalaisia ja kehittää toimintaansa mielekkäillä mahdollisuuksilla, kirkon perustehtävää kuitenkin unohtamatta. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiset suuntaviivat vuoteen 2015.)

Kirkollisista toimituksista yleisimpiä ovat kasteet, avioliittoon vihkimiset, hautaan siunaamiset, rippikouluun osallistuminen sekä konfirmaatio. (Aho 2009, 48;

Suomen evankelis-luterilainen kirkko.) Kirkkoon kuulumattomuuden ei katsota heikentävän kirkollisten toimitusten luomaa turvallisuuden tunnetta (Aho 2009, 48).

Perheistä ja perhetoiminnasta puhuttaessa on seurakunnilla tarjolla erilaista kerhotoimintaa, uskontokasvatusta tai vaikkapa parisuhdeneuvontaa. Perhekerhoissa perheet saavat toisistaan vertaistukea, lapset saavat ikäistään seuraa ja kerho antaa mahdollisuuden hengähdystaukoon arjen pyöryksen keskellä. Perhekerhotoiminta ei sido mihinkään ja se on perheille maksutonta. Kerhoissa on paikalla usein myös koulutettu perhetyöntekijä, jonka kanssa voi halutessaan keskustella arjen sujumisesta. Seurakunnan järjestämän toiminnan perustana on yhteinen toiminta lapsen hyväksi, jossa pyritään vahvaan läsnäoloon ja hyvään vuorovaikutukseen. Edellä mainittujen lisäksi hiljentyminen ja pyhän kohtaaminen liitetään seurakuntatyössä arjen kristillisyyteen. (Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä.)

2.2 Moniammatillinen yhteistyö

Yhteistyö käsittää eri tahojen samaan tarkoitukseen tähtäävää toimintaa. Yhteistyö sisältää yhdessä suunnittelemista, pohdintaa sekä eri ammattiryhmiin kuuluvien konsultointia. (Lastenneuvolaopas 2004; Hayes ym. 2010, 3.) Kun mukaan otetaan eri ammattiryhmiä ja toimintaa näin laajennetaan, voidaan käyttää termiä moniammatillisuus. Moniammatillisen toiminnan edellytyksenä on ennalta selkeästi sovitut vastuualueet sekä tavoitteet ja perusajatuksena jaettu asiantuntijuus. (Spiik 2004, 31.) Eri tahojen keskinäinen kunnioitus, avoin keskustelu ja vuorovaikutus sekä perehtyminen toisen työnkuvaan antavat varmuutta myös oman työn toteuttamiseen (Siirto-Honkanen 2008, 42 - 45).

Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksen mukaan kunnilla tulee olla mahdollisuus ottaa perhevalmennuksen moniammatilliseen tiimiin mukaan

myös muita sektoreita, jotka voivat osallistua yhteisölliseen toimintaan sekä yhteisten tavoitteiden asettamiseen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 17, 22 ; Lindholm 2009, 46). Yhteistyö ja verkostoituminen ovatkin avainsanat, joilla perheen kokonaisuus saavutetaan (Rimpelä 2007, 5). Neuvolatyössä Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee mm. perhetyöntekijöitä käytettävän moniammatillisena yhteistyön tekijänä (Hakulinen-Viitanen ym. 2005, 124 – 126).

2.3 Perhe ja vanhemmuus

Paajasen (2007, 26 - 28) tekemän tutkimuksen mukaan perhe käsitteeseen voi kuulua esimerkiksi äiti, isä ja lapset, avio- tai avopari ja lapset, vanhemmat ja omillaan asuvat aikuiset lapset tai vaikkapa samaa sukupuolta olevat tai yksinhuoltaja ja lapsi. Vaikka perhe käsitteenä on vuosien myötä laajentunut koskemaan yhä moninaisempia kokonaisuuksia, osoittaa tutkimus kuitenkin, että yleisimmin lapsen ajatellaan olevan avainasemassa perhe käsitettä määriteltäessä. Parisuhde on kahden ihmisen välinen suhde. Vahva parisuhde edellyttää puolisoilta keskustelutaitoja sekä toisen huomiointia. Hyvin toimiessaan parisuhde pitää perheen kasassa niin hyvinä kuin huonoinakin aikoina. (Haapio ym. 2009, 142; Väestöliitto.)

Vanhemmuus syntyy lapsen syntymän myötä (Viljamaa 2003, 11). Äitiyteen tai isyyteen astuminen ei välttämättä aina ole helppoa. Vanhempien ja lapsen välisen kiintymyssuhteen muodostumisen on todettu olevan helpompaa koulutettujen ammattilaisten tukemana sekä kannustamalla perheitä osallistumaan teoriapohjaisiin ryhmätilaisuuksiin. (Gardner & Deatrich 2006, 39.) Etenkin iäkäämpinä vanhemmiksi tulevien on todettu kaipaavan vieläkin enemmän ammattilaisten perhekeskeistä työtettä (Viljamaa 2003, 100).

2.4 Neuvolatyö ja perhevalmennus

Terveiden edistäminen neuvolatyössä vuosikymmeniä sitten oli keskittynyt äidin ja lapsen hyvinvoinnin tukemiseen (Viljamaa 2003, 103, 109; Rimpelä 2007, 6 - 7). Tänä päivänä korostuu äidin ja lapsen lisäksi asiakaslähtöinen vuorovaikutus, perhekeskeisyys sekä vanhemmuuden ja perheiden tukeminen (Viljamaa 2003, 103, 109; Rimpelä 2007, 6 - 7; Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009). Terveiden edistäminen käsitteenä sisältää ohjauksen, neuvonnan ja terveydentilan arvioinnin. Sillä pyritään vaikuttamaan ihmisen terveyskäyttäytymiseen sekä huomaamaan terveyttä uhkaavat riskitekijät. (Whitworth & Dowswell 2009, 1 - 3.) Tämän päivän kokonaisuus huomioiden yksi äitiysneuvolan keskeisimmistä tavoitteista kuitenkin on turvata syntyvän lapsen terveys havaitsemalla mahdolliset häiriöt varhain ja ohjaamalla asiakas jatkohoitoon. Tämä pyritään takaamaan tiiviillä seurannalla raskauden aikana. (Rönkä & Kinnunen 2001, 83 - 84; Neuvolatyön kehittämis- ja tutkimuskeskus 2008.)

Perhevalmennus pitää sisällään synnytysvalmennuksen ja sen tavoitteena on kasvattaa, tukea ja ohjata perhettä aina raskauden alusta siihen saakka kunnes lapsi täyttää vuoden (Haapio ym. 2009, 9 - 10). Perhevalmennuksen katsotaan olevan tänä päivänä jo vakiintunut toimintamuoto ja sen sisällöt ovat kehittyneet vuosien myötä enemmän perheiden tarpeita vastaaviksi. Kehittymisestä ja vakiintumisesta huolimatta sosiaali- ja terveysministeriön tekemän valtakunnallisen selvityksen mukaan neuvolatyöhön kaivataan vielä lisää moniammatillisen yhteistyön erilaisia menetelmiä. (Hakulinen-Viitanen ym. 2005, 4 - 5, 124 - 126.) Perhevalmennusta kehittävänä ajatuksena Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että kunnat parantaisivat etenkin henkilöstövoimavaroja moniammatillisuuden tietoiseen ohjaukseen sekä perhevalmennuksessa käytettävien työtapojen ja menetelmien uudistamiseen. (Hakulinen-Viitanen ym. 2005, 4 - 5, 124 - 126; Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskelutervey-

denhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009.) Myös lastensuojelulaissa veloitetaan kunnat järjestämään ehkäisevää lastensuojelua, jolla tarkoitetaan mm. äitiys- ja lastenneuvoloissa annettavaa tukea vanhemmuuteen (Lastensuojelulaki 2007).

3. KVALITATIIVINEN TUTKIMUS TEEMAHAASTATTE- LUNA

Laadullinen eli kvalitatiivinen lähestymistapa pyrkii löytämään aineistosta yleisiä käsitteitä tutkittavasta ilmiöstä sekä etsiä ilmiöön uutta näkökulmaa (Janhonen & Nikkonen 2001, 15). Tutkimus kuvaa todellisia tilanteita, jotka ovat koottu luonnollisessa ympäristössä. Kohdejoukon tulee olla ennalta ja tarkoituksen mukaisesti määriteltä ryhmä. (Hirsjärvi ym. 2007, 160; Barbour 2008, 113 - 115.) Kohdejoukon valinnan lisäksi tutkijan tulee tarkkaan miettiä mitkä ovat käytettävissä olevat resurssit sekä mikä haastattelumuoto sopii parhaiten kyseenomaiseen työhön, yksilö- vai ryhmähaastattelu. Haastattelua pidetään yleisimpänä kvalitatiivisen tutkimuksen muotona. (Barbour 2008, 113 - 129.)

Teemahaastattelussa on haastattelun aihepiirit eli teemat jo ennalta valittu. Kysymysten muotoa ja tarkkaa järjestystä sen sijaan ei välttämättä ole ennalta sovittu. (Hirsjärvi ym. 2007, 203 – 204; Barbour 2008, 113 – 116.) Tutkimuksen tarkoitus ja viitekehys määrittelevät haastateltavat teemat, joista tehdään tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Barbour (2008, 113 - 114) korostaa myös tutkijan aktiivista kuuntelua haastattelutilanteessa, jolloin tutkija voi tilanteen mukaan poiketa alkuperäisestä kysymysjärjestyksestä.

4. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Opinnäytetyön tarkoitus on tutkia pilotoinnissa mukana olevien evankelis-luterilaisten seurakuntien odotuksia ja toivomuksia tulevasta projektista. Haastatteluosuus etenee teemoittain. Teemat ovat; seurakunnat ja neuvola tänään, seurakunnan odotukset uudistetulta perhevalmennukselta sekä seurakunnan ja neuvolan moniammatillinen yhteistyö uudistetussa perhevalmennuksessa. Teemat (ks. Liite 1.) muodostuivat seuraavien tutkimusongelmien pohjalta:

1. Miksi seurakunta on lähtenyt mukaan perhevalmennus -projektiin?
2. Mitkä ovat seurakunnan odotukset moniammatilliselta yhteistyöltä?
3. A) Mitkä ovat seurakunnan odotukset omasta osuudestaan tulevassa perhevalmennusuudistuksessa?
B) Mitkä ovat seurakunnan odotukset muiden tahojen osuudesta tulevassa perhevalmennusuudistuksessa? (neuvolat, Mannerheimin lastensuojeluliitto sekä Ensi- ja turvakotien liitto)

5. OPINNÄYTETYÖN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Opinnäytetyön lähtökohdat

Keväällä 2010 saimme opinnäytetyön aiheen, jonka pohjalta lähdimme etsimään aiheesta teorian tietoa. Toteutustavaksi oli ennalta sovittu kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Opinnäytetyömme pohjautuu Mia Tuomisen

Valmiina vanhemmuuteen -osaprojektiin, joka on osa Turun Sosiaali- ja terveystoimen ja Turun ammattikorkeakoulun koordinoiman Neuvolatoiminta 2010-luvulle kehittämishanketta. Kehittämishankkeen tavoitteena on moniammatillisen yhteistyön ja vertaistuen keinoin tukea vanhemmuutta äitiysneuvoloissa sekä ennen että jälkeen lapsen syntymän (Tuominen 2009, 11).

Opinnäytetyön valmis suunnitelma raportoitiin 22.4.2010. Opinnäytetyön suunnitelman hyväksynnän jälkeen saimme anoa tutkimuslupaa. Lähetimme tutkimuslupahakemuksen kasvatustoimen johtajalle, joka toimitti hakemuksen eteenpäin kirkkoneuvostolle. Kokouksessaan 20.5.2010 kirkkoneuvosto päätti puoltaa tutkimuslupahakemustamme. Saimme tiedon sekä puhelimitse sitä tiedusteltuamme, että kirjallisena kotiin lähetettynä.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kirjallisuuskatsaus antaa tutkittavasta ilmiöstä ja sen taustoista hyödyllistä tietoa sekä tutkijalle että lukijalle. Hyvä kirjallisuuskatsaus liitetään tutkimuksen luotettavuusnäkökulmaan. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 69.) Opinnäytetyössä tarvittava teoriatieto löytyi helposti eri tietokannoista kuten Cochrane, Medic, Elsevier, sciencedirect sekä seurakunnan ja väestöliiton Internet-sivuilta sekä kirjallisuudesta. Sen sijaan tutkimuksia seurakunnan osuudesta perhevalmennuksessa ei löytynyt edellä mainituista tietokannoista, kirjallisuudesta eikä myöskään seurakunnan tutkimuskeskuksen nettisivujen julkaisuarkistosta. Olimme asian tiimoilta puhelimitse yhteydessä 14.10.2010 seurakunnan tutkimuskeskukseen, kirkkohallitukseen sekä Kataja ry:n, joista tiedustelimme aiheesta mahdollisesti löytyvistä tutkimuksista. Evankelis-luterilaisen seurakunnan ja neuvoloiden välisestä yhteistyöstä ei löytynyt tutkimustietoa.

5.2 Opinnäytetyön aineiston hankinta

Aineiston hankinta toteutettiin yksilöhaastatteluina. Tiedon haastatteluun osallistuvista seurakunnan työntekijöistä saimme Mia Tuomiselta. Lähetimme heille

saatekirjeet (ks. Liite 2.), joissa kerroimme itsestämme sekä opinnäytetyöstä ja sen tarkoituksesta. Yksilöhaastattelujen ajat ja paikat sovimme haastateltavien kanssa sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Kaikki viisi haastateltavaa antoivat ennen haastattelun alkua suostumuksensa sen tekemiseen sekä nauhoittamiseen. Molemmat opinnäytetyöntekijät olivat läsnä kaikissa haastattelutilanteissa, toinen esitti kysymykset ja toinen huolehti nauhoitusvälineistä sekä teki muistiinpanoja mahdollisen teknisen ongelman varalta. Haastatteluissa käytetty äänityslaitte lainattiin Turun Ammattikorkeakoululta.

5.3 Opinnäytetyön aineiston käsittely ja analyysi

Haastattelumateriaali voidaan käsitellä joko litteroimalla eli purkamalla teksti sanasta sanaan puhtaaksi tai vaihtoehtoisesti koodaamalla teemoittain suoraan tallennetusta aineistosta. Purkamalla aineisto suoraan tietokoneelle on aineiston jatkokäsittely helpompaa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 138.)

Kaikki haastattelumateriaali purettiin litteroimalla sanatarkasti. Litteroidut haastattelut identifioitiin eli numeroitiin satunnaisessa purkamisjärjestyksessä. Tämän jälkeen materiaalit tallennettiin haastattelijoiden omiin tiedostoihin kotikoneille, joista tiedostot hävitetään opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen. Haastattelunauhaturvat tyhjennettiin ja palautettiin takaisin Turun Ammattikorkeakouluun. Litteroinnit toteutettiin kesän aikana ja varsinainen opinnäytetyön teko jatkui elokuussa koulun alettua.

Laadullisen tutkimuksen sisällön analyysin avulla voi tarkastella ja kuvailla tutkitavan asian merkitystä. Tutkimus voidaan analysoida joko induktiivisella tai deduktiivisella prosessilla. Induktiivinen päättely alkaa aineistolähtöisesti edeten kohti kuvailtavan asian käsitteellistämistä. Deduktiivisen päättelyn lähtökohtana on jo olemassa oleva teoria, jota peilataan tutkimusaineistoon. Analyysiyksikön määrittäminen ennen analyysin tekoa on tärkeää. Valittu yksikkö voi olla mm.

sana, lause tai lauseen osa. Olennaista on erottaa tutkimusaineistosta yhtäläisyydet ja eroavaisuudet. Aineisto luokitellaan yksiselitteisesti yhdistäen saman merkityksen omaavat asiat. (Janhonen & Nikkonen 2003, 21 – 25.)

Toteutimme opinnäytetyön analyysin induktiivisella, aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Analyysiyksiköksi valittiin aineistosta identifioituja, litteroituja lauseita ja lauseenosia. Samaa tarkoittavat analyysiyksiköt yhdistettiin ja pelkistettiin eli alkuperäiset samaa tarkoittavat ilmaukset ryhmiteltiin alaluokkiin, sitten abstrahoituihin eli käsitteellistettiin alaluokat yläluokkiin jonka jälkeen saimme vastauksen tutkimusongelmiin teemoittain. (kts.liite3.)

6. TULOKSET TEEMOITTAIN

6.1 Seurakunnat ja neuvola tänään

Ensimmäinen teema käsittelee Seurakuntien ja neuvoloiden tilannetta tänään. Vastausta teeman tutkimusongelmaan tiedusteltiin kysymyksillä jotka koskivat seurakuntien ja neuvoloiden tämän hetkisen yhteistyön sisältöä sekä seurakunnan ajatuksia siitä miksi ne ovat lähteneet mukaan uudistettuun perhevalmennukseen.

6.1.1 Seurakuntien ja neuvoloiden tämän hetkinen yhteistyö

Seurakuntien ja neuvoloiden keskeiseksi yhteistyömuodoksi ennen perhevalmennusuudistuksen alkua nousi lähinnä seurakuntien toimintoja esittelevien materiaalien jakaminen neuvoloihin. Muunlaista yhteistyötä koettiin olevan vain vähän.

” semmonen lappu misä on kaikkii näit lapsiperheille tarkotettui toimintoi niinku perhekahvilaa ja muskarii ja puisto ja tämmösii ” (h3)

” me viedään mejjän materiaalia neuvoloihin” (h1)

” ei hirveesti ole sillai niinku yhteistyötä, mutta että mä vien sinne mainoksia” (h5)

Yhdessä seurakunnassa mainittiin papin osallistuneen perhevalmennusluentoon ja toisessa seurakunnassa kerrottiin seurakunnan työntekijän olleen mukana perhevalmennuksen kuudennessa kerrassa. Haastatteluissa ei kuitenkaan puhuttu tarkemmin näiden käyntien sisällöistä. Muissa seurakunnissa tämän kaltaista yhteistyötä ei mainittu olevan.

” ollaa oltu näissä, niinku mukana perhevalmennuksen kuudennes kerrassa.” (h1)

” papeista on käyny perhevalmennuksen niinku niissä luennoissa yhden kerran”(h2)

Haastateltavien näkemykset yhteistyöstä ovat kaiken kaikkiaan samansuuntaisia. Yhteistyön koetaan olevan vielä paikoittain hyvinkin vähäistä ja seurakuntien välillä on eroja samassa kaupungissa.

6.1.2 Seurakuntien motiivit lähteä mukaan uudistettuun perhevalmennukseen

Toinen kysymys ensimmäisen teeman sisällä etsi vastausta seurakunnan halukkuuteen lähteä mukaan tähän uudistettuun perhevalmennusuudistukseen. Haastatteluissa kävi ilmi että seurakunnilla on halukkuutta tämänkaltaiselle yhteistyölle jossa yhteisvoimin muiden toimijoiden kanssa tuetaan perheitä. Lisäksi ajankohdan yhteistyölle koettiin olevan sopiva.

” tärkeet lähtee mukaa yhteistyöhö toisten kans...” (h3)

” suurimpana syynä just se, että voidaan yhdessä tehdä jotakin perheitten hyväksi.” (h1)

”... ettei kukaan tekis niinku yksin eli tehtäis yhdessä” (h3)

” No, tää anto meille, tuli meille niinku tosi niinku hyvässä kohdassa...” (h5)

Haastateltavat kertoivat seurakuntien haluavan tulla helpommin lähestyttäväksi ja saada toimintonsa tutummaksi. Nämä tavoitteet he ajattelevat saavuttavansa saamalla henkilökohtaisen kontaktin perheiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Henkilökohtaisella kontaktilla haastateltavat toivoivat myös mahdollisten ennakoluulojen kirkkoa kohtaa vähenevän.

” et niinku tullaan tutuiks puolin ja toisin et on helpompi ottaa yhteyttä ja neuvolan työntekijöihin ja sitten heijänki on toivottavasti helpompi ottaa meihin päin yhtey...ja sit se ennakoluulojen vähentäminen, mut meil ei mun mielest oo ennakoluuloja neuvolaa kohtaan mut neuvolal voi olla sit työntekijöillä niinku kirkkoo kohtaan jonkun verran ennakoluuloja, mut se riippuu työntekijästä, mut niinku näitten hälventämistä ni se on ainaki yks semmone asia” (h3)

” Kun seurakunnal tulee kasvot, ni ihmisten on helpompi lähteä mukaan meidän toimintaan. Helpompi lähestyy meitä...”(h2)

Ensimmäisen teeman tutkimusongelma etsii vastausta kysymykseen miksi seurakunta on lähtenyt mukaan perhevalmennusuudistukseen. Haastateltavilta saadut vastaukset ensimmäisen teeman kysymyksiin ovat yhteneväiset käsittäen lähinnä mainonnan ja yhteistyön tekemisen tarpeen. Seurakunnat haluavat lisätä tunnettavuuttaan sekä yhteistyötään neuvoloiden kanssa, koska tämän hetkinen yhteistyö on hyvin vähäistä.

6.2 Seurakunnan odotukset uudistetulta perhevalmennukselta

Toisella teemalla haettiin vastausta seurakuntien odotuksiin moniammatilliselta yhteistyöltä. Teema sisältää kaksi erillistä kysymystä seurakuntien odotuksista.

6.2.1 Seurakunnan odotukset omasta osuudestaan tulevassa perhevalmennusuudistuksessa

Kysyttäessä seurakuntien odotuksista omista osuuksistaan tulevassa perhevalmennusuudistuksessa, haastateltavat toivoivat yhteydenottokynnysten maldutuvan sekä seurakuntien saavan lisää yhteistyökumppaneita ja asiakkaita.

” et seurakunta tulee niinku tutuks...et et siin...näkee et toi on tollanen työntekijä...no ei näytä kauheen pahalta että okei voi ottaa yhteyttä..” (h3)

” No, tietysti uusia yhteistyökumppaneita, asiakkaat, mä luulenkin et' osaksi voi ollakkin samoja. Niin niin et' sitä kynnystä ehkä madalletais seurakuntaan päin ja seurakunta saisi kasvot” (h5)

” tääl toivotaan tietenkin et perheet lähtis niinkun mukaan..mukaan johonkin tota... seurakunnan tilanteisiin että, et on aika paljon niinku meilläki kaikkee tarjolla et mist ei varmaan niinku tiedetäkään..tai moni ei tiedä.” (h4)

Seurakuntien, neuvoloiden sekä kolmannen sektorin voimavarojen yhdistäminen yhteiseksi projektiksi nousi haastatteluissa tärkeäksi tekijäksi. Haastateltavat toivoivat perhelähtöisyyden olevan tässä perhevalmennusuudistuksessa punaisena lankana.

”Et' kaikki saadaan toisiltamme jotakin et' voimavarat yhdistetään. ” (h1)

” ajatuksena sellane perhelähtöisyys” (h1)

” et' me, meil on niin moniammatillist jo itellä mejän työntekijät ja kun me saadaa muut toimijat mukaan niin me ollaan kokonaisuus.”(h2)

Seurakunnat odottavat tulevansa tutummaksi sekä yhteistyökumppaneille että perheille. Seurakunnat liittävä odotukset omasta osuudestaan yhteen muiden toimijoiden osaamisen kanssa, jolloin muotoutuisi toimiva perhelähtöinen kokonaisuus.

6.2.2 Seurakunnan odotukset muiden tahojen (neuvolat, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Ensi- ja turvakotien liitto) osuudesta tulevassa perhevalmennusuudistuksessa

Seurakuntien odotukset muiden tahojen osuudesta kohdistuivat keskinäiseen tutustumiseen, resurssien yhdistämiseen ja niiden myötä yhteisten auttamisen

keinojen lisääntymiseen. Toimijoiden keskinäisten yhteydenottokynnysten toivottiin madaltuvan puolin ja toisin.

” et se et tullaan tutuiks joo niinku tässä, täs projektis, se on kauheen tärkeä asia. Et sit uskaltaa ottaa yhteyttä ja tämmöstä” (h4)

” Ei mitään semmost konkreettista tietty juttu et’ vähän kukin osaamisensa ja resurssiensa mukaan” (h1)

” se on nyt semmosta et’ voidaan vaikka vähä et’ hei, et’ mulla on huoli tästä ihmisestä, tästä perheestä. Ni voidaan vähän niinku pohtia, tietty nimettömänä mut kuitenkin niin et’ hei mitä voitais tehdä.”(h2)

” se et’ hei tää on ihminen kenelle mä voin soittaa kun tulee vaikeuksia.” (h2)

Muiden tahojen osuudesta jatkuvuus ja voimavarojen yhdistäminen nousivat edelleen avainsanoiksi. Molemminpuolista yhteistyötä ja sen jatkumista toivottiin vielä pilotoinnin jälkeenkin.

” se, että kaikki niinku ois tän alkuinnostuksen jälkeen niinku edelleen mukana” (h4)

” mut toivon mukaan niinku kaikki olis halukkaita ja huomais et tää on tärkeä juttu” (h4)

” Et’ se on molempiin suuntiin se yhteistyö.” (h2)

” No, ihan tämmöstä mukavaa yhteistyökumppanuutta tietenkin,” (h5)

”et’ miks ei sitten yhdistäis voimavaroja kun on mahdollista, että miks kaikki tekee omalla tahollaan” (h5)

Uudistetun perhevalmennuksen moniammatilliselta yhteistyöltä seurakunnat odottavat molemminpuolista innokkuutta, voimavarojen yhdistämistä ja yhteydenottokynnysten madaltumista.

6.3 Seurakunnan ja neuvoloiden moniammatillinen yhteistyö uudistetussa perhevalmennuksessa

Kolmannen teeman tutkimusongelmalla haettiin vastausta sekä seurakuntien odotuksille omista osuuksistaan, että seurakuntien odotuksille muiden tahojen osuuksista tulevassa perhevalmennusuudistuksessa.

6.3.1 Odotukset moniammatilliselta yhteistyöltä seurakunnalle itselleen

Kaikkien haastateltavien toiveet moniammatilliselta yhteistyöltä keskittyivät pääasiassa yhdessä toimimiseen, oppimiseen, yhteiseen asiaan ja auttamiseen. Pelkistetty aineisto alaluokiteltiin ja nimettiin yhteiseksi projektiksi.

”Saadaan hyvii kontakteja ja tää yhteydenotto yhteydenpito on helpompaa ja sitte tota, sit et me opitaan jotai uutta...” (h3)

”et ei olis mitää semmost kilpailutilannetta vaan se olis niinku semmonen yhteinen juttu” (h4)

”olis semmost vähän yhtenäistä ku tehdään jotakin juttuja ja tapahtumia ettei toinen puoli tiedä mitä toinen tekee vaan olis siinäkin vähän semmost yhteyttä enemmän et seki ois voimaraa, et vois olla hyvä et tämmöseen on niinku alettu pyrkiä.” (h4)

”Varmasti opitaan toisiltamme ja ainahan niinku siis yhdes tekeminen on voima et’ saa kontakteja, kontakteja muihin toimijoihin.” (h1)

”et’ se on hyvä tietää mitä muut tekee.” (h4)

”No, mehän opitaan koko ajan toinen toisiltamme jotain. Ja se mitä seurakunta varmaan saa, nii mekin saadaan rohkeus ottaa yhteyttä ” (h2)

Tärkeäksi koetun yhteisen projektin lisäksi haastatteluista nousi esiin perhelähtöisyys ja moniammatillisuus paitsi seurakuntien, myös perheiden etuna.

”No, ehkä just sitä ideaa ja sitä yhteistyökumppanuutta eniten tietysti, mutta että, kyl mä myöskin sitä, näitä niinku asiakkaita ajattelen että, on hyvä että on niinkun , ei oo eri paikkoja vaan et’ kaikki niinku yhdistäis voimansa siinäkin että ei luukuteta et’ mee tonne luukulle ja sieltä saat sen palvelun ja sit seuraavalta sen ja sit taas sen, vaan niinku et’ yhdistettäis siinäkin niitä voimavaroja. Se on asiakkaan etu myöskin, mun mielestä.” (h5)

”Et’ pystyttäis auttamaan perheitä ja vastaamaan kysymyksiin ja ohjaamaan oikeille tahoille.” (h1)

Seurakuntien odotukset moniammatilliselta yhteistyöltä keskittyvät yhdessä toimimiseen perheiden hyväksi, perhelähtöisesti.

6.3.2 Seurakunnan anti moniammatilliselle yhteistyölle uudistetussa perhevalmennuksessa

Seurakuntien anti luokiteltiin moniammatilliseen osaamiseen, koskien seurakunnan työntekijöillä olevaa ammattitaitoa eri alueilta. Moniammatillinen osaaminen pitää sisällään muun muassa haastatteluissa ilmi käyneet seurakuntien vapaaehtoisen hengellisen annin, työntekijöiden ihmissuhdetaidot, sisältäen kuuntelijan taidon.

” No, se oma osaaminen ja tota...sit sitä informaatioo esimerkiks jostain miten kaste järjestetään, mitä vanhempien pitää tehdä jos ne haluaa kastaa lapsen.”(h3)

” Nii, no meil nyt ainaki on tätä hengellist anti..se on meijän niinku..tää kristillist kasvatusta ja opetusta. Et, et luodaan niinku pohjaa sille että ei oo mitään kääntämistä eikä pakoteta vaan meil on semmonen kristillinen lämmin henki et kaikil on vapaus tulla tänne ja tää ei oo mikään semmonen kädetristissä-istumispaikka vaan tää on ihan niinku..tänne on helppo tulla ja se kristillisyyys voi olla sitä et vaan niinku huomataan toinen toisemme, kysellään kuulumisia, et ihminen tulee niinku kuulluks ja nähdyks ku sen tulee tänne.” (h4)

” lastenohjaajat, jotka, jotka osaa lasten kans toimia ja perheasiainneuvottelu-keskuksessa on sit taas sellasta osaamista parisuhdeasioihin ja, ja seurakunnil ylipäättään diakonit auttaa, auttaa monennäkösissä haasteissa mitä perhe kohtaa. ” (h1)

” No, meillähän on paljon erilaista osaamista, että on ihmissuhdetaito-osaamista ja tämmösiä koulutus-osaamista, kyllä varmaan ryhmäytymis-osaamista, tietysti meillä on sit tää kristillinen kasvatus myös mitä mikä sieltä sitten monesti puuttuu ja ja ja ihmissuhdetaitoja ennen kaikkea löytyy kyllä että, seurakunta on niissä vahva ja erilaiset perheet osataan kohdata...” (h5)

” et’ meille ehkä puhutaan semmosii asioita mitä muualla ei ehkä puhutakkaan. Huomaa helpolla et’ tulee semmoset ahdistukset ja tämmöset niinku pelot helpol...Et’ ehkä me ollaan se kuunteleva korva myös sit siin kohdassa” (h2)

Ammattitaidon lisäksi seurakunnilla on tarjottavanaan tiloja ja materiaaleja yhteistyön hyväksi.

” Sitte ihan konkreettisii, me ollaan materiaalii, näit mainoksii tehty ja pystytään tekemään ja tiloja tarjoomaan et’ meil on paremmat välineet kun monessa neuvolassa ehkä, ehkä saatta olla nii, niin pystytään tällai yhteistyössä helposti hoitamaan näitä.” (h1)

” meil on hyvät tilat ja sit on työntekijöitä et on niinku mahdollisuudet ja niinku pitää kaikkii tämmösii kerhoja ja kahviloita ja tapahtumia ja et on tarjontaa paljon niinku perheille.” (h4)

Seurakuntien todettiin olevan halukkaita jakamaan omaa ammatillista osaamistaan sekä materiaaleja ja tiloja yhteisen projektin hyväksi.

6.3.3 Seurakuntien toiveet moniammatillisen perhevalmennuksen tulevaisuudesta

Seurakunnat toivovat moniammatillisen perhevalmennuksen jatkuvan ja yhteistyön kehittyvän edelleen pilotoinnin jälkeenkin.

” No mä odotan tai toivon sitä et yhteistyö sujuis niin hyvin että vois kehittää lisää jotain muuta” (h3)

” et se niinku jatkuis edelleen et ei se lopahtais sitte tähän, et tota et kaikki olis niinku aktiivisia tästä eteenpäin” (h4)

” et’ siit vakiintuis jonkinlainen toimintamuoto, tietysti niin et’, aina ajan henkeen mukautuen mutta, et’ yhteistyö jatkuis” (h1)

” No, tietysti sitä yhteistyötä enemmän sitten että.” (h5)

”Mutta, kyl mä luulen et’ se kynnys madaltuu niinku työntekijöillä ja asiakkaila ja kumpaankin suuntaa.” (h5)

Kolmannen teeman tutkimusongelmat saivat seuraavanlaiset vastaukset:

a) Seurakunnan odotukset omasta osuudestaan tulevassa perhevalmennusudistuksessa: Seurakunnat ovat valmiita antamaan käyttöön tiloja ja työntekijöiden ammatillista osaamista tulevalle perhevalmennusudistukselle ja toisaalta seurakunnat toivovat saavansa moniammatilliselta yhteistyöltä lisää kontakteja, toisilta oppimista ja hyvää yhteistyötä.

b.) Neuvoloilta, Mannerheimin lastensuojeluliitolta ja Ensi- ja turvakotienliitolta seurakunnat odottavat saavansa lisää kontakteja, hyviä yhteistyökumppaneita, eri tahojen toimintojen yhdistämistä sekä yhteistyön aktiivista jatkuvuutta ja edelleen kehittämistä vielä perhevalmennusudistuksen pilotoinnin jälkeenkin.

7. OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkijan on tärkeä noudattaa tutkimuksenteossa hyvää tieteen laatua ja tutkimusetiikkaa paitsi luotettavuuden korostamiseksi myös hyvän tieteellisen käytännön kunnioittamiseksi sekä turvatakseen oma selustansa mahdollisen erehdyksen tai väärinkäytöksen sattuessa. Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää tutkijan toimivan suunnitellusti sekä toteutuksen että raportoinnin osalta, noudattaa huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössään sekä toimia rehellisesti ja avoimesti huomioiden muiden tutkijoiden työt ja oikeaksi määritelty viittauskäytäntö tutkimustekstissä. (Mäkinen 2004, 24 - 26; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2010.)

Laadullisen tutkimuksen perustana on hyvä teoriapohja eli tutkimuksen viitekehys, joka antaa pohjan paitsi tutkimuksen etiikalle ja luotettavuudelle, myös kokonaisuuden hahmottamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2004, 17 - 18). Virallinen tutkimuslupa antaa oikeuden toteuttaa suunnitellun tutkimuksen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 23 - 27). Opinnäytetyössä on käsitelty aiheeseen liittyvää teoriaa laajastikin. Viitekehyksessä on otettu huomioon opinnäytetyöhön olennaisesti liittyvät perusasiat, kuten tutkimusmenetelmänä käytetty kvalitatiivinen tutkimus, perheet, perhevalmennus sekä evankelis-luterilainen kirkko ja seurakunta. Opinnäytetyön luotettavuutta lisää edelleen se, että tutkimusta varten on haettu ja saatu virallinen tutkimuslupa kirkkoneuvostolta.

Tutkimuskysymyksiä muotoiltaessa tulee varmistua kysymysten oikein asettelusta niin, ettei sillä vaikuteta haastateltavan vastaukseen. Haastattelun edetessä tulee välttää johdattelevia jatkokysymyksiä. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 135 – 136; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 23 – 27.) Opinnäytetyön luotettavuutta lisää haastateltavien vapaa-

ehtoisen osallistumisen toteutuminen ja se, että haastattelukysymykset etenivät suunnitellun rungon mukaisesti, eikä johdattelevia jatkokysymyksiä tehty. Toisaalta luotettavuutta saattaa heikentää se, että vaikka haastateltaville annettiin heidän tarvitsema aika vastauksiin, asiaa tarkentavia jatkokysymyksiä ei tehty lainkaan.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuusmittareina voi pitää tutkijoiden puolueettomuutta, tutkimuksen kohdetta ja tarkoitusta, aineistonkeruuta ja – analyysia sekä sen eettisyyttä. Puolueeton tutkija osaa kuunnella vastaajaa itseään, ilman vastauksen kuulemiseen vaikuttavia tekijöitä, joita voivat olla mm. tutkijan uskonto, sukupuoli, ikä, virka-asema tai muu vastaava. Tutkimuksen kohteen ja tarkoituksen tulee vastata tutkittavaa ilmiötä, kun taas aineistonkeruussa tulee ottaa huomioon aineistokeruumenetelmä, tekniikka, tai muut mahdolliset ongelmat. Aineiston analyysi puolestaan tulee olla hyvin selkeästi kirjattu, jotta lukija ymmärtää kuinka tutkija on päässyt lopputuloksiin. Paras luotettavuusmittari on kokonaisuuden arviointi, jossa Tuomen & Sarajärven (2004) mukaan edellä mainittujen luotettavuustekijöiden tulee paitsi täytyä erikseen, tulee niiden olla myös suhteessa keskenään. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 133 - 139.)

Olemme haastatelleet uuteen perhevalmennushankkeeseen osallistuvien tahojen edustajia puolueettomina opiskelijoina. Kantaa ottamaton asenteemme puoltaa luotettavuuden toteutumista tässä opinnäytetyössä. Opinnäytetyön haastatteluihin osallistuivat kaikki ennalta nimetyt henkilöt. Haastateltavien nimiä, tarkkoja ammattinimikkeitä tai toimipisteitä ei julkaista. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavien luvalla ja myös mahdollisen teknillisen häiriön varalta tehtyjen muistiinpanojen tekemistä varten kysyttiin heiltä lupa. Haastattelumuistiinpanot ja tietokonetallenteet hävitetään työn valmistuttua asianmukaisesti. Aineiston kaikkien kolmen teeman purku ja käsittely on toteutettu liitteenä olevan teeman esimerkin mukaisesti. Haastattelulausumat identifioitiin merkeillä h1 – h5 ja järjestys satunnaistettiin, jotta haastateltavien henkilöllisyys ja toimipiste pysyvät salassa. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön toteutuksessa on huomioi-

tu ja kunnioitettu hyviä tieteellisiä käytänteitä sekä kirjallisuudesta poimittuja luotettavuuskriteerejä.

8. POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoitus oli kartoittaa uudistetun moniammatillisen perhevalmennuksen alkutilanne ennalta sovittujen seurakuntien näkökulmasta. Haastattelut toteutettiin ennen pilotoinnin alkua, alkukesällä 2010. Perhevalmennuksen pilotoinnit käynnistyivät syksyllä 2010. Tutkimustietoa neuvoloiden ja evankelis-luterilaisen seurakunnan yhteistyöstä perhevalmennuksessa ei aiemmin ole tehty, siksi tämänkaltaisen tutkimus yhteistyöstä koettiin seurakunnissa tärkeäksi. Opinnäytetyön teoriaosuudessa seurakunta ja perhevalmennus on tutkitun tiedon puutteen vuoksi käsitelty erikseen.

Opinnäytetyön ennalta sovittu tutkimusmenetelmä, laadullinen teemahaastattelu soveltui tämän tyyppiseen työhön hyvin. Aineisto kerättiin viitenä yksilöhaastatteluna. Haastatteluissa esitettiin teemoittain ennalta muodostetut kysymykset eikä lisäkysymyksiä esitetty, toisaalta myöskään vastaamisaikaa ei rajoitettu. Saamamme vastaukset olivat jokaisen haastateltavan osalta samankaltaiset ja mietimmekin jälkeinpäin olisiko ryhmähaastattelu tuonut keskustelun myötä lisää näkökulmia aiheesta. Toisaalta myös jatkokysymykset olisivat jossain määrin saattaneet lisätä vastausten monipuolisuutta. Jatkokysymyksiä emme kuitenkaan tehneet välttyäksemme asian johdattelulta, joka puolestaan olisi heikentänyt vastausten luotettavuutta.

Työn tulokset kertovat hyvin perhevalmennusuudistukseen osallistuvien evankelis-luterilaisten seurakuntien näkökulman alkutilanteesta ennen pilotointia. Yhteistyö ennen pilotointia osoittautui hyvin vähäiseksi ja haastatellut seurakun-

tien työntekijät odottivat haastatteluhetkellä innolla tulevan yhteistyön uusia muotoja puolin ja toisin.

Haastatelluista seurakuntien työntekijöistä useampi mainitsi odottavansa moniammatilliselta yhteistyöltä mahdollisten kynnysten madaltumista kirkon suuntaan sekä seurakuntien kasvojen saamisesta hankkeen myötä. Kasvojen saamisella haastateltavat tarkoittivat, että seurakunta tulisi entistä tutummaksi ja helpommin lähestyttäväksi. Tämä ajatus tuntui meistäkin järkeenkäyvältä, sillä jos seurakuntatoiminta ei ole tuttua, sitä helposti pidetään kaukaisena, lähinnä jotain pyytävältä eikä niinkään antavalta taholta. Kynnys lähteä mukaan seurakuntien tarjoamiin kerhoihin tai tilaisuuksiin saattaa todellakin madaltua, kun perhevalmennuksessa henkilökohtaisesti kuulee toiminnasta eikä vain lue aiheen mainosta jos sattuu käsiinsä saamaan. Pohdimme toiselta kantilta seurakuntien liittämistä perhevalmennukseen ja sen mahdollisesti tuomia hämmennyksen ja ennakkoluulojen tunteita varsinkin henkilöillä jotka eivät kuulu evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Haastattelussakin esille tulivat myös ennakkoluulot. Seurakunnan puolelta pohdittiin mahdollisten ennakkoluulojen lähinnä kohdistuvan seurakuntaa kohtaan. Seurakunnissa ei niinkään koeta ennakkoluuloja tulevaa yhteisyyttä kohtaan, vaan uudistushanketta odotetaan innolla.

Mielestämme uudistetun perhevalmennuksen ajatus kaiken kaikkiaan on hyvä, koska uudessa mallissa toimijat yhdistävät resurssinsa ja voimavaransa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Moniammatillisuuden hyödyntäminen perhevalmennuksen kehittämiseksi on ajatus jota myös Sosiaali- ja terveysministeriö suosittaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 17, 22).

Koska seurakuntien osuus perhevalmennuksessa on aiemmin ollut hyvin vähäistä ja kun tämänkaltaisen yhteistyö saadaan käyntiin, tulisi asiaa tutkia pilotointiin osallistuvien tahojen mielteistä myös kokeilun jälkeen. Jatkossa voidaan tutkia esimerkiksi miten pilotointi onnistui ja olisiko seurakunnilla joitain parantamishdotuksia yhteistyölle. Tai vaihtoehtoisesti voitaisiin tutkia vaikkapa kansalaisten mielipiteitä seurakunnan osallisuudesta perhevalmennukseen. Tässä

opinnäytetyössä saatuja tuloksia ei voida yleistää kaikkien suomen seurakuntien näkökulmaksi, sillä pilotointi koskee vain muutamaa seurakuntaa Turun seudulla.

LÄHTEET

Aho, M. 2009. Hengellisen hoidon välineet. Teoksessa Aalto, K. & Gothóni, R.(toim.) 2009. Ihmisen lähellä. Hengellisyys hoitotyössä. Helsinki: Kirjapaja.

Barbour, R. 2008. Introducing qualitative research. London: SAGE Publications Ltd.

Gardner, M. & Deatrich, J. 2006. Understanding interventions and outcomes in mothers of infants. *Pediatric Nursing* 29, 25 - 44.

Haapio, S.; Koski, K.; Koski, P. & Paavilainen, R. 2009. Perhevalmennus. Helsinki: Edita.

Hakulinen-Viitanen, T.; Pelkonen, M. & Haapakorva, A. 2005. Äitiys- ja lastenneuvolatyö Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2005: 22.

Hayes, S.; Mann, MK.; Morgan, F.; Carter, B.; Kitcher, H.; Playle, R.; Sander, LV & Weightman, AL. 2010. Collaboration between local health and local government agencies for health improvement (Protocol). The Cochrane collaboration. Viitattu 3.3.2010 www.thecochranelibrary.com

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Helsingin yliopistopaino.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.) 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva: WSOY.

Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.) 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2., uudistettu painos. Juva: WSOY.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOYpro Oy.

Lastenneuvolopas. 2004. 3.5 Lastenneuvolatyöryhmä ja muu neuvolan yhteistyö. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Lastensuojelulaki.13.4.2007/417

Lindholm, M. 2009. Seurakunnat ja kolmas sektori yhteistyökumppaneina. Teoksessa Koistinen, P., Ruuskanen, S. & Surakka, T.(toim.) 2009. Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Hämeenlinna: Tammi.

Mäkinen O. 2006. tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi

Neuvolatyön kehittämis- ja tutkimuskeskus. 2008. Viitattu 4.2.2010 <http://neuvolakeskus.stakes.fi/FI/neurolatyo/index.htm>

Paajanen, P. 2007. Mikä on minun perheeni? suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997. Väestötutkimuslaitoksen katsauksia E30/2007. Väestöliitto. Viitattu 6.2.2010 <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/3b845175fc3375fd68d1902f38c637f1/1265464755/application/pdf/237278/Perhebarometri%202007.pdf>

Rimpelä, M. 2007. Hyvinvointineuvola lapsiperheiden tukena: ideasta toteutukseen. stakes 24.5.2007. Viitattu 6.10.2010 http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/84D6E4FF-7522-4B5C-B5FA-2A74E7FC8087/0/Hyvinvointineuvalalapsiperheidentukena_final.pdf

Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) 2002. Perhe ja vanhemmuus. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Siirto-Honkanen, K. 2008. Kiikku-vauvaperhetyöntekijän rooli ja moniammatillinen yhteistyö. Pro-gradu. Hoitotieteen laitos: Tampereen yliopisto.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2006. Terveyden edistämisen laatusuositus. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:19. Viitattu 13.3.2010
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-9303.pdf

Spiik, K-M. 2004. Tulokseen tiimityöllä. Vantaa: Dark Oy.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Viitattu 4.2.2010 www.evl.fi

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiset suuntaviivat vuoteen 2015. Meidän kirkko. Viitattu 6.3.2010
[http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/49BEA3A9834046A9C225749C00290C4F/\\$file/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf](http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/49BEA3A9834046A9C225749C00290C4F/$file/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Tuominen, M. 2009. Valmiina vanhemmuuteen. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia 30. Tampere: Tampereen Yliopistopaino – Juvenes Print Oy.

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä, kasvatustieteiden keskus. Viitattu 6.2.2010
www.kirkonrotta.fi

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2010. Hyvä tieteellinen käytäntö. viitattu 15.10.2010
<http://www.tenk.fi/HTK/index.htm>

Viljamaa, M-L. 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 212. Viitattu 6.2.2010
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13356/9513914275.pdf?sequence=1>

Väestöliitto. Tietoa parisuhteesta. viitattu 4.2.2010
http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/

Whitworth, M. & Dowswell, T. 2009. Routine pre-pregnancy health promotion for improving pregnancy outcomes (Review). The Cochrane Library 2009:4. Issue 4. viitattu 8.2.2010
<http://www.thecochranelibrary.com>

Liite 1. Teemahaastattelurunko

TEEMA 1 Seurakunnat ja neuvola tänään

1. Mitä seurakuntien ja neuvoloiden tämän hetkinen yhteistyö pitää sisäl-
lään?
2. Miksi seurakunnat ovat lähteneet mukaan uudistettuun perhevalmennuk-
seen?

TEEMA 2 Seurakunnan odotukset uudistetulta perhevalmennukselta

3. A) Mitkä ovat seurakunnan odotukset omasta osuudestaan tulevassa
perhevalmennusuudistuksessa?
B) Mitkä ovat seurakunnan odotukset muiden tahojen osuudesta tule-
vassa perhevalmennusuudistuksessa? (neuvolat, Mannerheimin lasten-
suojeluliitto sekä Ensi- ja turvakotien liitto)

TEEMA 3 Seurakunnan ja neuvoloiden moniammatillinen yhteistyö uudistetussa perhevalmennuksessa

4. Mitä odotatte seurakunnan saavan moniammatilliselta yhteistyöltä per-
hevalmennuksessa?
5. Mitä annettavaa seurakunnalla on moniammatilliselle yhteistyölle uudis-
tetussa perhevalmennuksessa?
6. Miten toivoisitte moniammatillisen yhteistyön kehittyvän tämän uudistetun
perhevalmennuksen myötä?

Liite 2. Saatekirje

Hyvä vastaaja, olemme kaksi Turun Ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden kättilöopiskelijaa. Teemme opinnäytetyötä seurakuntien osuudesta uudessa perhevalmennusmallissa. Tarkoituksenamme on tehdä seurakuntien osuuden alkutilanteen kartoitus uudistetussa perhevalmennuksessa, joka on tarkoitus aloittaa syksyllä 2010.

Opinnäytetyö perustuu KYMPPI -hankkeeseen, joka on osa Turun ammattikorkeakoulun ja Turun sosiaali- ja terveystoimen koordinoiman Neuvolatoiminta 2010-luvulle kehittämishanketta. Tavoitteena on moniammatillisen yhteistyön ja vertaistuen keinoin tukea vanhemmuutta äitiysneuvoloissa sekä ennen että jälkeen lapsen syntymän. Uudistettu perhevalmennusmalli toteutuu käytännössä neljänä valmennuskertana raskausaikana ja kahtena valmennuskertana synnytyksen jälkeen.

Olemme anoneet ja saaneet tutkimusluvan kirkkoneuvostolta. Nyt pyydämme teidän suostumustanne tutkimukseen osallistumiseen. Osallistumisenne tähän haastatteluun on erittäin tärkeää, jotta neuvolan ja seurakunnan välistä yhteistyötä voitaisiin jatkossa kehittää. Haastattelu toteutetaan yksilöhaastatteluna teille sopimana ajankohtana. Haastattelun kesto on arviolta puoli tuntia. Otamme teihin yhteyttä lähiaikoina, jotta voimme sopia ajan ja paikan haastattelulle.

Tutkimukseen osallistuvien henkilötietoja ei tallenneta ja haastattelumateriaalit hävitetään aineiston koonnin jälkeen. Arvioitu opinnäytetyön valmistumisajankohta on marraskuu 2010. Valmis työ jaetaan ohjaaville opettajille sekä hankkeessa mukana oleville tahoille. Kopio opinnäytetyöstä tulee esille myös Turun Ammattikorkeakoulun kirjastoon Ruiskadun toimipisteeseen.

Ystävällisin terveisin, Anu Marttila & Erja Pullinen

anu.marttila@students.turkuamk.fi, erja.pullinen@students.turkuamk.fi

ANALYYSI ESIMERKKI

LIITE 3

Liite 3. Analyysiesimerkki: Seurakunnat ja neuvola tänään: Miksi seurakunta on lähtenyt mukaan perhevalmennus -projektiin?	PELKISTETTY AINEISTO	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
Mitä seurakuntien ja neuvoloiden tämän hetkinen yhteistyö pitää sisällään?				
- "yhteyshenkilölastenohjaajat, jotka toimii näitten kymmenen seurakunnan alueella, joka seurakunnassa on yksi lastenohjaaja. Mä olen heidän esimies ja mä oon antanu heil tehtäväks, että he on ottanut yhteyttä neuvolaan ja mennyt esittelemään meidän toimintoja" (h1) - " semmonen lappu misä on kaikkii näit lapsiperheille tarkotettui toimintoi niinku perhekahvilaa ja muskari ja puisto ja tämmösii " (h3) - " neuvolassa keskustelemassa et jos he on niinku tukemassa sitä ja saadaa sitte niinku heiltä apua et jos tarvitaa niinku asiantuntijoita ja he on käynyksi sieltä, kolme terveydenhoitajaa niinku vuorollaan ja he on mainostanu tätä meidän kahvilaa et me on viety sinne meidän mainoksii ja kerrottu sitte tästä." (h4) - " me viedään meidän materiaalia neuvoloihin" (h1) - " ei hirveesti ole sillai niinku yhteistyötä, mutta että mä vien sinne mainoksia" (h5)	- yhteyshenkilöt esittelee toimintoja - esite seurakunnan erilaisista toiminnoista - asiantuntija-apua tarvittaessa sekä mainostamista - materiaalia neuvoloihin - yhteistyötä vähän, mainostus	MAINONTA	VÄHÄINEN YHTEISTYÖ	YHTEISTYÖN LISÄÄMINEN
- " ollaa oltu näissä, niinku mukana perhevalmennuksen kuudennes kerrassa." (h1) - " papeista on käynyt perhevalmennuksen niinku niissä luennoissa yhden kerran"(h2)	- mukana perhevalmennuksen kuudennessa kerrassa - pappi kerran mukana perhevalmennuksessa	PERHEVAL-MENNUS		

ANALYYSI ESIMERKKI

LIITE 3

2. Miksi seurakunnat ovat lähteneet mukaan uudistettuun perhevalmennukseen?			
<ul style="list-style-type: none">- ” tärkeet lähtee mukaa yhteistyöhö toisten kans...” (h3)- ” suurimpana syynä just se, että voidaan yhdessä tehdä jotakin perheitten hyväks .” (h1)- ”... ettei kukaan tekis niinku yksin eli tehtäis yhdessä” (h3)- ” No, tää anto meille, tuli meille niinku tosi niinku hyvässä kohdassa...””... Kummatkin tahot oli niinku omassa, omalla puolellaan mitettinyt sitä että miten sitä yhteistyötä tekis ja sitten se tuli hyvään, hyvään kohtaan.”(h5)	<ul style="list-style-type: none">- yhteistyö tärkeää- yhteistyötä perheiden hyväksi- yhdessä tekeminen- hyvä ajoitus yhteistyön kehittämiselle	YHTEISTYÖ	SEURAKUNTA TUTUKSI
<ul style="list-style-type: none">- ” et niinku tullaan tutuiks puolin ja toisin et on helpompi ottaa yhteyttä ja neuvolan työntekijöihin ja sitten heijänki on toivottavasti helpompi ottaa meihin päin yhtey...ja sit se ennakoluulojen vähentäminen, mut meil ei mun mielest oo ennakoluuloja neuvolaa kohtaan mut neuvolal voi olla sit työntekijöillä niinku kirkkoo kohtaan jonkun verran ennakoluuloja, mut se riippuu työntekijästä, mut niinku näitten hälventämistä ni se on ainaki yks semmone asia” (h3)- ” Kun seurakunnal tulee kasvot, ni ihmisten on helpompi lähteä mukaan meidän toimintaan. Helpompi lähestyy meitä...”(h2)	<ul style="list-style-type: none">- yhteydenoton helpottuminen sekä ennakoluulojen vähentäminen kirkkoa kohtaan- lähestyminen helpompaa, kun seurakunta saa kasvot	SEURAKUN- NALLE KAS- VOT	